

ביצה פרק ראשון ביצה

ה.

עין משפט
נר מצוה

לֹא אֶבְרָא מִי פֶּגַם מַהֲלֵי
קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ הַלֵּכָה
וְ:
לֹא גִמְּרָה מִי פֶּגַם מַהֲלֵכֹת
מִמֵּרִיס הַלֵּכָה זֶ:
לֹא דֹהַר מִי פֶּגַם מַהֲלֵי
מַעֲשֵׂה שְׁנֵי הַלֵּכָה הִיא
[וּפֶגַם מַהֲלֵכֹת מִמֵּרִיס
הַלֵּכָה זֶ וְרֹאשׁוֹ וְכֹמֶם שֶׁסִּי
סִמָּג עֵשֶׂן (רַל) [קַלָּן]:

תורה אור השלם

1. לך אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ
לָכֶם לְאֶהֱלֵיכֶם:
דברים ה כו
2. לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי
סָקוּל יִסְקֶל אוֹ יִרָה יִירָה
אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא
יַחֲיֶה בַּמִּשָּׁךְ הַיֵּבֶל הַמָּה
יַעֲלֶה בָהֶם: שמות יט יג

רבינו חננאל

אמר רבה מתקנה שהתקן
יין יתקן פי' ויחזק
שירו מקבילין עדות האשה
כל היום, ביצה מותרת,
היא כשתי קדושות. הן
[אל] אביה ור' רב
ושמואל דאמר תרייהו
איצא אסורה.]
לא קשיא הא' הן
להן, כלומר לבני א'
התקן להן ר' רבן יוחנן
פי' וזכאי להיות מקבילין
לר' חזקיה על ידי היום
כלו הרי הן קדושות,
הביצה (ב) [מותר]. ולבני
א' לא קשיא הכי אסורה. ורב
יוסף אמר ר' רבן יוחנן
הביצה] אסורה, מ"ט מפני
שלא נמנו עליה תרין דין
והתמייה להן ר' רבן יוחנן
ל' דבר שזמנו באיסורן,
צריך שיהיו חור להתיקן,
מזכיקי אור נכונים וכו'
הלא ידענו שאר' ג' ימים'
מותר, למה כתב להן לך
למנו, עמך שובו
להלכיהם,
למנו, שכן שזמנו
על פי דין אינו מותר עד
שיתור כפני בית דין,
ואם תאמר לא כל מקרה
זה שובו לכם להלכיהם
לא למנו לקדושתו, ענה,
כלומר שחייב תריתיהו
ענה, הנה פסוק אלה
כתיב השמור לכם עלות
וגו', וכתיב כלילות
האחרונות ואיש אל יעלה
עמך וגו' ואש אל יר
וגו', ואז מכלל שמור
היה לעלות בהם משנה
שנסתלקה השמינה מננו
במשוך היובל המה יעלו
וגו' להם להי, אלא
להתיר עליהם להר' על
פי האסור. ואם תאמר
איסור כחצי המרנני היה
לא' בענין כליה אלה, הרי
כרס שאסור פדיונו חרין
ליורשלים תקנה דרבנן
א', ואומר לו תלמידיו
ל' אליהו לפרט מננו
חבריו והתירו לכתוב
בכל מקום, שזמנו דמנו
הא' אל מננו לעולם
באסור. עומד ואע"פ
דהיא דרבנן כ"י.

וַתִּתְקַלְקְלוּ הָאִיּוֹם בְּשִׁירֵי שִׁיר שֶׁל בֵּין הָעַרְצִים מִיִּירֵי שְׁאֲמֹנו
שִׁיר שֶׁל חוּל שֶׁלָּא הָיוּ כְּצוּרִים שִׁיבָאוּ עִדִּים אוֹתוֹ
יוֹם וְהֵגוּ אוֹתוֹ יוֹם חוּל וְכִשְׁבָּאוּ לְאַחֵר הַמִּנְחָה נִמְנָא שְׁהוּא קִדְשׁ
אֲבָל אֵינִי אוֹמֵר כְּשִׁיר שֶׁל שְׁחִירִית שְׁאֲמָרוּ שֶׁל חוּל בְּתַמִּיד שֶׁל שְׁחִירִית
שֶׁהִי אֲפִילוּ כְּזֹא קוֹדֵשׁ הַקִּרְבַּת תַּמִּיד
שֶׁל שְׁחִירִית הִיוּ אוֹמְרִים שִׁיר שֶׁל חוּל
כְּדֹאמְרֵינוּ בִּרְיָהּ (דף ל: וס) לפי
שִׁיר שֶׁהֵיטָא לֹא הָיוּ מִמִּשְׁרֵינוּ כִּי כֶךְ
לְבָא וְהִקְשָׁה ר' פֶּרֶץ וְהִיאִיכָא קִלְקוּל
גְּבִי מוֹסְפִין וְאֲמַאי לֹא חֲשׂוּ אֵלֶּה עַל
עֲבוּדַת הַתַּמִּיד כִּשְׁבָּאוּ עִדִּים מִן
הַמִּנְחָה וְלִמְעַלָּה כִּכְר הַקִּרְבִּיז הַתַּמִּיד
[א] וְאִ"כ אֵינִי יוֹכִילִין לְהַקְרִיב הַמוֹסְפִין
כְּתִיב וְהַקְטִיר עָלֶיהָ חֲלָצֵי הַשֶּׁלֶמֶס
וְדִרְשִׁינוּ (יומא דף לז.) עָלֶיהָ הַשֶּׁלֶס
כֹּל הַקִּרְבָּנוֹת כּוֹלֵן שִׁלּוֹן קִרְבֵּן קִיד
לְאַחֲרֵיהָ וְתִיבָר לְאֲפִילוּ לֹא כְּזֹא עַד
לְאַחֵר הַקִּרְבַּת הַתַּמִּיד מִכָּל מִקְוֶה
הַמוֹסְפִין קִרְבֵּין דִּהִיאִכָּא דְלֹא אֲפִשֵׁר
שְׁאֵי מִיִּדִּי דְהוּי אֲמוֹסָס כְּפוּרִים
כַּע"פ שְׁמַיָּא כְּפִרְתּוֹ לְאַחֵר הַקִּרְבַּת
הַתַּמִּיד שֶׁל בֵּין הָעַרְצִים וְאוּכָל פִּסְחֹו
כַּעֲרֹב וְכִי אֲמַרְיִין כִּפִּי דְלֹאִי נִשְׁחַט
(פסחים וס) וְעוֹד י"ל דְּתַמִּיד עֲשֵׂה
דְּרִיבִּים וְדִחֵי עֲשֵׂה דְהַשְׁלֵמָה « שְׁמוֹשׁ
דְּאֵלִיס טַפִּי דְהִכִּי אֲמַרְיִין בְּתַמִּיד
נִשְׁחַט (ג"י) ס) דְּלֹאִי עֲשֵׂה דִפְסָח
דְּעוֹשׁ כְּרַת וְדִחֵי עֲשֵׂה דְהַשְׁלֵמָה דְּאֵינִי
עוֹשֶׂה כְּרַת וְשׁ מִפְרָשׁי דְמַעֲקִירָא אֵימִינוּ
הַתַּמִּיד וּמִתְנוּ אִם לֹא יִבָּאוּ עִדִּים
יֵהָא תַּמִּיד וְאִם יִבָּאוּ יֵהָא מִן הַמוֹסְפִין
וְאִח"כ יִבָּאוּ אֵת הַתַּמִּיד וְשִׁאֵר קִרְבָּנוֹת
וְלֹא נִדְרָא דְלִיאִכָּא דְהִיאִר אֵת
דְּאֲמָרוּ שִׁיר שֶׁל חוּל עַם שְׁחִירִית שֶׁל

בין הערבים: **הא** לן והא דהו. פי' בקונטרס בני א"י שמקדשן החדש על פי הראיה ואין עושין אלא יום אחד ופעמים עושין שנים כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה ואשמי בשביל תקנת רבן יוחנן בן שאי ואין עושין אלא יום אחד אף כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה ואפילו כשהיו עושין שני ימים כגון שלא באו עדים הרי הוא מחמת ספק והרי הן שתי קדושות לפי שאין זה מחמת המנהג לפיכך היתה מתורת להן אלא לבני חוצה לארץ אסור שהרי עדיין הם עושין שני ימים כבתחילה ואם כן לא אשמי להן מפני התקנה הואיל והתחילו לנשפות שני ימים ולא פסקו בשום פעם לנשפות יום אחד עד דמיינן עומדים באיסורין להיותן כיום ארוך דלא נימא דמחמת ספק הן עושין דאין יודעין אם באו עדים אם לאו אלא מחמת המנהג הן עושין כיון דלא נשתנה להן המנהג וא"ת לר' יוסי דלמר בעירובין (דף ג. נט.) וס' שני ימים של ר"ה נולדה בראשון אסורה בשני והא ר' יוסי בא"י הוה לאחר חורבן וא"כ שמי קדושות הן ואמאי דבינה אסורה ואין לומר דהיינו קודם חורבן דהווי קדושה אחת דא"כ מאי נפקא מינה מאי דהוה הוה וכי תימא דהיינו לאחר חורבן והא דבינה אסורה היינו לבני בצל דלדידהו קדושה אחת הן זה אינו דר' יוסי מא"י ונקט מילתא בשביל בצל וי"ל לנלוש ר' יוסי מקודם חורבן קאמר ואין להקשות מאי דהוה הוה הואיל ואשמשו עין פסק דגם עתה שייך לאחר חורבן לבני בצל:

כ דבר שבמנין צריך מנין אחר להתיירו. יש שהיו רוצין לומר מכאן לדאות חרמות שעושין לזמן עד פסח או עד זמן אחר כדי יגיע הזמן לרצון מנין להסיר את החרם אע"פ שעבר הזמן דהא הרי הבא דהקצ"ה אסר להם תשמיש בשביל מתן תורה וממילא ידעינן ללאחר שלשה ימים דנתנה תורה דמותרין ואעפ"כ הסיר להם ולא היא. דהבא אין כאן שום זמן דקרא דהיו נכונים לשלש ימים וגו' (שמות יט) הוזינו עצמכם לדבר שיהיה לכוף שלש ימים דאם כתיב יר דבי היכי לזרין להסיר תשמיש לרצון נמי להסיר החרם ומדלא אלא דהבא וגו' דמשמע עולמית כי היכי דאסר להם קודם מתן תורה עבר ואין לרצון היסור: [ועי' מוספות סנהדרין ע: ד"ה לכל דבר:]

וּנְתַקְלָקְלוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר. תַּמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֲרִיצִים שֶׁאִמְרוּ צו שִׁירָה שֶׁל חֹהֵל שֶׁהֵיוּ קְבוּרִים שָׁלָּה יָבֹא עוֹד וְהָיִים חוֹל וּבִשְׁבָּאוֹ מִנְחָה שֶׁהוּא קוֹדֵשׁ. וּבִשָּׁל אֵין טַעַם דְּבַתְּמִיד שֶׁל שָׁחַר אֲפִילוֹ הוּקְדַּשׁ הַחֹדֶשׁ שֶׁאֵין שָׁחַר מִמֶּהֱיָה שִׁיר שֶׁל חוּל הֵיוּ אוֹמְרִים לְפִי שֶׁצְרֹב הַשְּׁנִים אֵין הָעֵדִים מִמֶּהֱיָים לְבָא כָּל עֵד

המנחה. עד הקרבת תמיד של צֵין הערבִים אֶלֶל לאחר מִכָּאן אֶחָד הַיּוֹם הָרִי הוּא מַעֲבֹר וּמוֹנִין מִיּוֹם הַמַּחֲרַת לַיּוֹם הַכּפּוּרִים וְסוֹכּוֹת. וְאֵם בָּאָו עֲדִים מִן הַמַּנְחָה וְלַעֲמֹלָה אֶלֶל מִשְׁאֵין מוֹנִין לַלְוִעֻדוֹת מֵהַיּוֹם הַזֶּה מִשְׁאֵין מוֹנִין בְּהָאֵם שְׁלֹשִׁים אֶלֶל גּוֹמְרִין אוֹתוֹ בְּאִסְרוֹ כְּכֹאֶשׁ הוֹהֲרוּ עַד הַמַּנְחָה מִמִּלְאֶכָּה כֵּן נִוְהֵגִין וְגוֹמְרִין אוֹתוֹ קְדוּשָׁמוֹ. אֶלֶלִּי תַחֲלִיל עֲשִׂית שְׁנֵי יָמִים לְרֹאֶשׁ הַשָּׁנָה אֶפְּלִיו בְּצִית דִּין הוּא וְלֹא מִסַּפֵּק שְׁהִי וְדֹאֵי שִׁיּוֹ טוֹב לִמְחַר אֶחָפֶּ"כּ תִּקְנוּ לַעֲשׂוֹת שִׁמְעַ מֵיָּהָ עַד חֲכָמִים וּמִזְמוֹת הֵיֶה לַעֲשׂוֹת בְּבָאָו עֲדִים אַחֵר הַמַּנְחָה וְהִרְחֹקִים יֵשׁ עֲלֵהֶם לַעֲשׂוֹת כָּל־שָׁנָה שְׁמָא יֵבֶא עֲדִים אַחֵר הַמַּנְחָה וְהִרְי קְדוּשָׁמוֹ אַחַת וְאֵין כָּאֵן לִמְחַר מִמָּה נִפְשָׁךְ חַד מִיַּיִיָּהוּ חוֹל דְּשָׁמָא אֵין כָּאֵן חוֹל אֶלֶל שְׁנֵיֶם קִדָּשׁ: **אמר** **רבה** ג' **מסקנת רבן יוחנן** כָּל־יְכָנָי. **המחיר** הַדָּבָר לִיּוֹשֵׁן לֹא־נִבֵּן עֲדוּתוֹן כָּל הַיּוֹם וְלִקְדָּשׁ הַיּוֹם נִמְאָל מִשְׁאֵין צִית דִּין עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים וְהִרְחֹקִים הָעוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים אֵינוּ אֶלֶלִּי מִסַּפֵּק שְׁאֵין יוֹדְעִין אֵם נִתְקַדָּשׁ בְּצִיּוֹם שְׁלֹשִׁים אֵם בְּשֹׁלֶשׁ וְאֶחָד וְהִרְי הַיּוֹם כְּמֹאֵת יֵיט עַד גְּלוּת וְצִיָּה שְׁנוֹלָה הַצִּוָּה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה נִפְשָׁךְ חַד מִיַּיִיָּהוּ חוֹל: וְלִרְבִּי וְשִׁמְאֵל קִשִּׁיא

ממסיתין. דקתני דחור הדבר ליושנו: הא לן וזה לכו. לבני א"י
שעושין יום אחד מותרת אבל לדיין בני גולה אסורה ששרי עדיין אנו
עושין שני ימים ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה ראשונה לא מפני
ספק ההלך הואיל ולא פסקו מאכלנו משהחמלנו אין להקל ולומר אין
מנהגנו זה מפני תקנה ראשונה אלא מפני הספק וצ"ה מותרת הא
לא אמרינן דמיון דלא פסקה אותה תקנה מאכלנו שנה אחת לעשות
יום אחד עדיין באיסורו הראשונה עמדנו להיותם כיום^(א) ארוך: **הוי**
דבר שבמנין. צ"ה זו נלקחת בקצור חכמים שנמנו וגמרו לעשות
שני ימים קדושה אחת אם לא באו עדים לפני המנחה וכל העוין
שני ימים מחמת כן עשו שם לא באו עדים לבית דין קודם המנחה:
לצריך מנין אחר. שימנו לך ויחירוהו. ולקמן^(ב) פרכינן צ"ה מי אחסרה
במנין והלא לא נמנו אלא על קבלת עדות ובההוא חזר בו רבן
יוחנן וסמיו: **מנא אמינא לה.** דכל דבר הנאסר במנין צריך מנין
אחר להסמיו ואפילו אירע דבר שאסור יכול להורות בו הימור ולומר
אין תקנת מנין הראשון עומדת כי הכא אפילו הכי אסור עד
שיחירוהו מפניו פירוש בקצור חכמים: **לן אומר להם.** לקמן^(ג) מפרש לה
היני לייף: **ואומר במשור היובל.** קמ"ח מפרש: **וטניא.** נמי דלריח
מנין אחר להסמיו: **כרס רבעי.** שאמרה תורה קדש הלולים ^(ויקרא טז)
וגמרינן קדש קדש ממעשר שני דכתיב ביה קדש וכל מעשר הארץ
מזרע הארץ מפרי העץ וגו' ^(שם כ) שצריך להעלות הפירות
לירושלים או לפדותן ולהעלות הדמים לירושלים ותקנו חכמים במהלך
יום אחד לכל דבר שלא יפדוהו אלא הפירות עצמן יעלו ויאכלו
שם כדמפרש לקמן כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות: **במזרח לוד.**
היינו בין לוד לירושלים בתוך מהלך יום דהא אמרינן לוד בתוך מהלך
יום מן המערב נמצא מזרחת בין לוד לירושלים. ככיל מזכרין ^{(ברכות}
^{דף לה.)} יש פלוגתא חד תני נטע רבעי וחד תני כרס רבעי:
להפסדו

היו נכונים שלשת ימים בליל למ"ד של לשלשת ימים הייתי מוכיח ש
כתיב הכי שמע מינה גדי תשמיש לריך להתיר משום דכתיב אל תגש
שלשת ימים אבל חרמות שמימינ לזמן מדי עבר הזמן ממיל

(א) ר"ה ל; (ב) גברות ה; ושנ"ג, א [נסתדרין נט;];
 (ד) ציל ומתן, (ה) ר"ה לא;
 מעשר שני פ"ה [מ"ב],
 ו [צ"ל אילת], ו [צ"ל
 הדרוס, ח] [צ"ל הצפון. כך
 אחת במשנה, ט] במ"א:
 עדיין הוא באיסורו הראשון
 ועודנו כיום, י [ע"ב],
 ב [שם], ט [שם], מ [שם]
 מהרשא"א,

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בתום ד"ה ונתקלקלו
וכו' וא"כ איך יכולין
להקריב המוספין. נ"ב עי'
ראב"ן ס' שז דף נט ריש
ע"ב צד"ה שאלני וכו' :

מוסף רש"י

ונהגין אותו היום קדש
 ולבואו קדש. גרים אף
 ומתקבלה להם שם עשר
 ותשעה נהגו בו קדש,
 שנה יבואו עדים מן
 ירקושׁה וזו שנה ומנא
 הוללה הוא לזו י"ט הוא
 לו למחר כל היום עד
 המנחה, ואם לאו עד
 קודם המנחה צ"ד מקדש
 את המדש עד שיהיה
 נהגו בו קדש, ואם שם
 המנחה ולמעלה בלא א"ש
 שאין שם מקבלין חותן
 לקדשו היום ועברו את
 אלול ירקושׁה לו למחר
 א"ש י"ג וגורמא חתן
 בקדושה ואחרי מנחה
 ולמח א"ש למח י"ג
 לשנה הבאה יבואו
 מנחה כל היום ואחרי
 אשקדו נהגו בו קדש חרות
 את המנחה ונהגו בו חרות
 ונהגו בו חול (ד"ה ע"ג)
 יהיה עולה לירושלים.
 הפירות עממן, אשקדו
 המורין כל אשקדו שם
 כרס רכבי נפדים
 ומתחלים נפסוקים אמת
 מן לחמיה נהגו גורל
 עממן על יום אחד שיעור
 האלוטס שם ר"ד עשר
 שוק ירושלם (ד"ה ע"א)
 במרחה חדר. שם גל
 לירושלם, שחר ירושלם
 מנחה שם כל היום (ע"ה)

מוסף תוספות

[illegible]